YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
9 päivänä marraskuuta 1983 *

Asiassa 322/81,

NV Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin, Den Haag, edustajinaan asianajajat Ivo van Bael ja Jean-François Bellis, Bryssel, sekä asianajotoimistosta Siméon Moquet Borde & associés asianajaja Dominique Borde, Pariisi, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Elvinger & Hossin toimisto, 15 Côte d'Eich,

kantajana,

ja

Ranskan tasavalta, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston apulaisosastopäällikkö Noël Museux, avustavana asiamiehenään ulkoasiainsihteeri Alexandre Carnelutti, prosessiosoite Luxemburgissa Ranskan suurlähetystö, 2 rue Bertholet,

väliintulijana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet Giuliano Marenco ja Pieter Jan Kuyper, prosessiosoite Luxemburgissa oikeudellisen yksikön virkamiehen Oreste Montalton toimisto, bâtiment Jean Monnet, Kirchberg,

vastaajana,

jossa vaaditaan ETY:n perustamissopimuksen 86 artiklan soveltamisesta (IV/29.491 – Bandengroothandel Frieschebrug BV/Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin)

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

7.10.1981 tehdyn Euroopan yhteisöjen komission päätöksen (EYVL N:o L 353, s. 33) kumoamista,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti J. Mertens de Wilmars, jaostojen puheenjohtajat T. Koopmans, K. Bahlmann ja Y. Galmot sekä tuomarit P. Pescatore, A. J. Mackenzie Stuart, A. O'Keeffe, O. Due ja U. Everling,

julkisasiamies: P. VerLoren van Themaat,
kirjaaja: P. Heim,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Alankomaalainen yhtiö NV Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin (jäljempänä NBIM), kotipaikka Den Haag, on yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 28.12.1981 jättämällään kannekirjelmällä nostanut ETY:n perustamissopimuksen 173 artiklan toisen kohdan nojalla kanteen, jossa pyydetään kumoamaan ETY:n perustamissopimuksen 86 artiklan soveltamisesta (IV/29.491) – Bandengroothandel Frieschebrug BV/NV Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin – 7.10.1981 tehty komission päätös (EYVL N:o L 353, s. 33), tai toissijaisesti kumoamaan kyseisen päätöksen 2 artikla, jossa määrätään NBIM:lle sakko, tai ainakin pienentämään sakkoa.

2 NBIM on Michelin-yhtymän alankomaalainen tytäryhtiö. Se vastaa Michelin-renkaiden tuotannosta ja myynnistä Alankomaissa, jossa sillä on pakettiautojen ja kuorma-autojen uusia renkaita tuottava tehdas.

3 Kanteen kohteena olevan päätöksen 1 artiklassa komissio totesi, että NBIM oli ajanjaksolla vuodesta 1975 vuoteen 1980 rikkonut perustamissopimuksen 86 artiklan määräyksiä kuorma-autojen, bussien jne. uusien vaihtorenkaiden markkinoilla

a) sitomalla alankomaalaiset renkaiden jälleenmyyjät itseensä myöntämällä yksilöllisiä valikoituvia alennuksia, jotka liittyvät myyntitavoitteisiin ja alennusprosentteihin, joita ei ole selkeästi vahvistettu kirjallisesti, sekä soveltamalla erilaisia ehtoja jälleenmyyjien samankaltaisiin suorituksiin,

b) myöntämällä vuonna 1977 ylimääräisiä alennuksia kuorma-autojen, bussien ja henkilöautojen renkaiden ostoista henkilöautojen renkaiden ostojen "tavoitteiden" toteutumisen mukaisesti.

Päätöksen 2 artiklassa komissio määräsi NBIM:lle 680 000 ecun tai 1 833 184,80 Alankomaiden guldenin sakon.

4 Ranskan tasavallan hallituksen tukeman kantajan pääasialliset kanneperusteet, joihin se vetoaa päätöstä vastaan, voidaan pääasiallisesti ryhmitellä seuraavasti:

I Komission hallinnollinen menettely ei ollut sääntöjen mukainen, koska

1) komissio ei toimittanut NBIM:lle hallintomenettelyn asiakirjoja, erityisesti käyttäjille ja NBIM:n kilpailijoille esitetyn kyselyn tuloksia,

2) komissio ei maininnut päätöksessään kuulemisen tuloksia eikä kuulemisen aikana esitettyjä todistajien ja asiantuntijoiden lausuntoja,

3) komissio ei hallinnollisen menettelyn aikana paljastanut perusteita, joiden mukaan se aikoi vahvistaa sakon.

II Komissio katsoi perusteettomasti NBIM:llä olevan määräävä asema siltä osin kuin komissio tukeutui

1) virheelliseen relevanttien yhteismarkkinoiden merkittävän osan rajaamiseen,

2) virheelliseen arvioon NBIM:n kilpailuasemasta, kun kyse on

a) NBIM:n markkinaosuudesta relevanteilla tuotemarkkinoilla, ja erityisesti näiden markkinoiden rajaamisesta,

b) muista todisteista määräävän aseman olemassaolon puolesta tai sitä vastaan.

III Komissio arvioi virheellisesti, että

1) NBIM:n alennusjärjestelmä ja

2) ylimääräisen alennuksen myöntäminen vuonna 1977

ovat perustamissopimuksen 86 artiklassa tarkoitettua väärinkäyttöä.

IV Komissio arvioi virheellisesti, että NBIM:n kyseinen toiminta on omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

V Komission ei olisi pitänyt määrätä NBIM:lle sakkoa, tai ainakin sakon olisi pitänyt olla pienempi.

I Hallinnollisen menettelyn säännönmukaisuus

1. Asiakirjojen esittämättä jättäminen

5 Kantajan mukaan komissio on rikkonut puolustautumisoikeuksia, koska tämä ei esittänyt sille hallinnollisen menettelyn aikana asiakirjoja. Kantaja ei kuitenkaan ole täsmentänyt, mistä asiakirjoista on kyse, ja se on maininnut ainoastaan komission tiettyjen jälleenmyyjien osalta tekemän sen tutkimuksen tulokset, jonka aiheena oli NBIM:n kilpailijoiden alennuskäytäntö.

6 Komissio vastaa tähän kanneperusteeseen, ettei se ole käyttänyt päätöksessään tämän tutkimuksen tuloksia, jotka ainoastaan vahvistivat sen, minkä komissio jo tiesi Michelinin antamien tietojen perusteella. Neuvoston 6.2.1962 antaman asetuksen N:o 17 20 artiklan mukaisesti komissio ei voinut ilmaista keräämiään tietoja, koska ne koskivat NBIM:n kilpailijoiden soveltamia alennusjärjestelmiä.

7 Tältä osin on syytä muistuttaa, että puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen on yksi yhteisön oikeuden perusperiaatteista, jota komission on noudatettava hallinnollisissa menettelyissään, jotka voivat perustamissopimuksen kilpailusääntöjä sovellettaessa johtaa seuraamuksiin. Näiden oikeuksien kunnioittaminen edellyttää muun muassa, että yritykselle, jota asia koskee, on annettava tilaisuus esittää asianmukaisesti näkemyksensä asiakirjoista, joilla komissio perustelee väitettään kilpailusääntöjen rikkomisesta.

8 Koska komissio katsoi hallinnollisessa menettelyssä keräämiensä tietojen olevan liikesalaisuuksia, sen oli asetuksen N:o 17 20 artiklan mukaisesti jätettävä ne ilmaisematta NBIM:lle. Se ei myöskään tällaisessa tilanteessa voinut käyttää näitä tietoja päätöksensä tukena, koska niiden ilmaisematta jättämisellä olisi loukattu NBIM:n mahdollisuutta esittää näkemyksensä tietojen paikkansapitävyydestä tai merkityksestä tai komission niistä tekemistä johtopäätöksistä.

9 Kanteen kohteena olevan päätöksen perusteluissa ei kuitenkaan missään kohdassa nimenomaisesti viitata kyseiseen tutkimukseen. Komissio ei myöskään ole epäsuorasti nojautunut tähän tutkimukseen asiakirjoissa. Komission viittaukset päätöksessään NBIM:n kilpailijoiden käytäntöön alennusten alalla ovat yleisiä toteamuksia, joita NBIM ei ole missään vaiheessa kiistänyt, eivätkä ne ole vaikuttaneet NBIM:n toiminnan arviointiin. Tutkimusta ei ole myöskään tarkasteltu tuomioistuinkäsittelyn aikana.

10 Se, ettei komissio viitannut tutkimukseen perustellakseen kanteen kohteena olevaa päätöstään, ei kuitenkaan riitä tämän NBIM:n esittämän kanneperusteen hylkäämiseen. Tähän johtopäätökseen pääsemiseksi on lisäksi tutkittava, että päätös tosiasiassa perustuu muihin seikkoihin, joiden vuoksi päätöksen tekeminen on perusteltua; tämä on tutkittava aineellisoikeudellisten kysymysten yhteydessä.

2. *Maininnan puuttuminen kuulemisen tuloksista sekä todistajien ja asiantuntijoiden lausunnoista*

11 Menettelyn virheellisyyden perusteeksi kantaja väittää myös, että komissio ei maininnut päätöksessään hallinnollisen menettelyn aikana tehdyn kuulemisen tuloksia eikä kuulemistilaisuudessa esitettyjä todistajien ja asiantuntijoiden lausuntoja.

12 Komissio vastaa tähän kanneperusteeseen viittaamalla niiden kohtien suureen lukumäärään, jotka sen päätöksessä liittyvät NBIM:n väitteiden kumoamiseen, ja se toteaa huomioineensa kaikki todisteet ja todistajien lausunnot, jotka esitettiin menettelyn aikana.

13 Tässä kanneperusteessa väitetään pääasiassa, että päätöstä ei ole asianmukaisesti perusteltu.

14 Tältä osin on todettava, että vaikka komission on perustamissopimuksen 190 artiklan perusteella mainittava ne tosiseikat, jotka ovat merkityksellisiä päätöksen perustelemiseksi, sekä päätöksen tekemiseen johtaneet oikeudelliset näkökohdat, tässä määräyksessä ei aseta komissiolle velvollisuutta käsitellä päätöksessään

kaikkia niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, joita hallinnollisen menettelyn aikana on käsitelty.

15 Kanteen kohteena olevan päätöksensä perusteluissa komissio on esittänyt ne tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joihin päätös perustuu. Lisäksi se on useissa kohdissa viitannut suoraan todistajien lausuntoihin, joita nämä ovat esittäneet kuulemistilaisuudessa, ja vastannut NBIM:n menettelyn aikana esittämiin väitteisiin.

16 Kanneperustetta riittämättömistä perusteluista ei näin ollen voida hyväksyä.

3. Niiden kriteerien ilmaisematta jättäminen hallinnollisen menettelyn aikana, joiden mukaan komissio aikoi vahvistaa sakon

17 Kantajan mukaan komissio rikkoi puolustautumisoikeuksia, koska se ei hallinnollisen menettelyn aikana ilmaissut kriteerejä, joiden mukaan se aikoi vahvistaa sakon.

18 Komissio vastaa tähän, että ne täsmälliset näkökohdat, jotka johtavat sakon määrän vahvistamiseen, riippuvat hallinnollisen menettelyn kulusta eikä se tämän vuoksi voi ennakoida päätöstään ennen yrityksen kuulemista.

19 Tältä osin riittää että muistutetaan, kuten yhteisöjen tuomioistuin totesi tuomiossaan 7.6.1983 (yhdistetyt asiat 100–103/80, SA Musique Diffusion Française ym. v. komissio, Kok. 1983, s. 1825), että komission päätöstä ennakoitaisiin epäasianmukaisella tavalla, jos suunniteltujen sakkojen määrästä annettaisiin tietoja ennen kuin yrityksellä on ollut tilaisuus esittää näkemyksensä sitä vastaan esitetyistä väitteistä.

20 Komissio esitti selvästi 5.3.1980 antamassaan väitetiedoksiannossa, että se aikoi määrätä NBIM:lle sakon, jonka määrä vahvistetaan ottaen huomioon sen vakavaksi katsoman rikkomisen kesto ja vakavuus. Näin toimiessaan komissio antoi NBIM:lle mahdollisuuden puolustautua sekä rikkomisen toteamista että sakon määräämistä vastaan.

21 Myöskään tätä perustetta ei voida hyväksyä, ja on todettava, ettei komission hallinnollisessa menettelyssä ole todettu sääntöjenvastaisuutta.

II NBIM:n määräävä asema

22 Ensimmäisellä ryhmällä kanneperusteita, jotka koskevat kanteen kohteena olevan päätöksen sisältöä, kantaja kiistää olevansa määräävässä asemassa kuorma-autojen uusien vaihtorenkaiden markkinoilla Alankomaissa. Pääasiassa se väittää, että komission arvio sen markkina-asemasta on virheellinen, koska komissio on rajannut analyysinsä ainoastaan Alankomaiden markkinoihin ja perustanut arvionsa virheelliseen relevanttien tuotemarkkinoiden rajaamiseen ja koska se on nojautunut tekijöihin, joilla ei ole merkitystä määräävän aseman toteamisessa, ja jättänyt huomioimatta seikat, jotka sulkevat pois tällaisen aseman olemassaolon.

1. Relevanttien yhteismarkkinoiden merkittävä osa

23 Tässä yhteydessä kantaja esitti ensimmäisen perusteensa sitä komission esittämää toteamusta vastaan, että merkittävä osa yhteismarkkinoista, joilla NBIM:llä on määräävä asema, on Alankomaiden alue. NBIM:n mukaan tällainen markkinoiden maantieteellinen rajaus on liian kapea. Se on ristiriidassa sen seikan kanssa, että komissio itse perustaa päätöksensä tekijöihin, jotka koskevat Michelin-yhtymää kokonaisuudessaan, kuten sen teknologiseen etumatkaan tai sen taloudelliseen voimaan, ja jotka viittaavat NBIM:n mukaan paljon laajempiin markkinoihin, jopa maailmanlaajuisiin markkinoihin. Lisäksi NBIM:n pääasialliset kilpailijat harjoittavat myös maailmanlaajuista toimintaa.

24 Komissio toteaa, että kantajan väite liittyy lähinnä määräävän aseman toteamisen edellytyksiin eikä niinkään markkinoiden määrittämiseen. Koska renkaiden valmistajat yleensä myyvät eri kansallisilla markkinoilla kansallisten tytäryhtiöidensä välityksellä, kilpailee NBIM Alankomaiden alueella.

25 Tältä osin on huomioitava, että komissio ei osoittanut päätöstään Michelin-yhtymälle kokonaisuudessaan, vaan ainoastaan sen alankomaalaiselle tytäryhtiölle, jonka toiminta keskittyy Alankomaiden markkinoille. Sitä, että NBIM:n pääasialliset kilpailijat harjoittavat myös toimintaansa Alankomaissa vastaavien konsernien alankomaalaisten tytäryhtiöiden kautta, ei ole kiistetty.

26 Komission esittämä väite koskee NBIM:n toimintaa suhteessa renkaiden jälleenmyyjiin sekä erityisesti sen alennuspolitiikkaa. Tässä yhteydessä eri yhtymien tytäryhtiöiden, jotka kilpailevat Euroopan markkinoilla tai jopa maailmanlaajuisilla markkinoilla, harjoittama kauppapolitiikka on yleensä mukautettu asianomaisten markkinoiden erityisiin tilanteisiin. Käytännössä Alankomaihin sijoittautuneet jälleenmyyjät suorittavat ostoja ainoastaan Alankomaissa toimivilta tavaran

toimittajilta. Komissio on siis toiminut oikein katsoessaan, että NBIM kilpailee pääasiassa Alankomaiden markkinoilla ja että näillä markkinoilla tosiasialliset kilpailuedellytykset ovat samat talouden toimijoille.

27 Tämä toteamus ei ole yhteydessä kysymykseen, ovatko näissä olosuhteissa tekijät, jotka liittyvät Michelin-konsernin ja sen kilpailijoiden tilanteeseen kokonaisuudessaan sekä paljon laajempiin markkinoihin, huomioon otettavia arvioitaessa määräävän aseman olemassaoloa relevanteilla tuotemarkkinoilla.

28 Tästä seuraa, että relevanttien yhteismarkkinoiden merkittävä osa on Alankomaiden alue ja että on arvioitava NBIM:n asemaa Alankomaiden markkinoilla.

2. NBIM:n asema suhteessa kilpailijoihin

29 Ennen NBIM:n aseman arvioimiseen suhteessa kilpailijoihin liittyvien perusteiden ja väitteiden tarkempaa tutkimista muistutetaan, että kuten yhteisöjen tuomioistuin on toistuvasti todennut, viimeksi tuomiossaan 13.2.1979 (asia 85/76, Hoffman-La Roche, Kok. 1979, s. 461), perustamissopimuksen 86 artiklalla sovelletaan perustamissopimuksen 3 artiklan f kohdassa esitettyä yhteisön toiminnan yleistä tavoitetta, eli sellaisen järjestelmän perustamista, jolla taataan, että kilpailu yhteismarkkinoilla ei vääristy.

30 Perustamissopimuksen 86 artiklassa kielletään siis yritystä käyttämästä väärin määräävää asemaa yhteismarkkinoilla tai niiden merkittävällä osalla, niiltä osin kuin se on omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, ja määräävällä asemalla tarkoitetaan tällöin yrityksen taloudellista valta-asemaa, jonka perusteella se voi estää toimivan kilpailun relevanteilla markkinoilla, koska se voi toimia huomattavan itsenäisesti suhteessa kilpailijoihinsa, asiakkaihinsa ja lopulta kuluttajiin.

31 Asianosaisten esittämiä eri kriteerejä ja selvitystä määräävän aseman olemassaolosta on tarkasteltava tästä näkökulmasta. Nämä koskevat ensinnäkin NBIM:n markkinaosuutta relevanteista tuotemarkkinoista sekä muita tekijöitä, jotka on huomioitava NBIM:n tilanteen arvioimiseksi suhteessa sen kilpailijoihin, asiakkaisiin ja kuluttajiin.

a) NBIM:n osuus relevanteista tuotemarkkinoista

32 Ensiksi kantaja kiistää osuutensa markkinoista olevan niin suuri kuin komissio on esittänyt, ja kantaja väittää, että komissio on perustanut päätöksensä keinotekoiseen ja mielivaltaiseen relevanttien tuotemarkkinoiden rajaamiseen.

33 Kanteen kohteena olevassa päätöksessään komissio esitti, että NBIM:n osuus kuorma-autojen, linja-autojen ja vastaavien ajoneuvojen uusien vaihtorenkaiden markkinoista Alankomaissa ajanjaksolla vuodesta 1975 vuoteen 1980 oli 57–65 prosenttia, ja että sen pääasiallisten kilpailijoiden markkinaosuudet olivat vain 4–8 prosenttia.

34 NBIM ei kiistä näitä lukuja, mutta se väittää, ettei komissio ole ottanut huomioon kilpailuolosuhteita, koska se ei huomioinut paketti- ja henkilöautojen renkaita eikä pinnoitettuja renkaita. Jos esimerkiksi kuorma-autojen pinnoitetut renkaat huomioidaan, NBIM:n markkinaosuus on ainoastaan 37 prosenttia, mikä ei riitä määräävän aseman muodostumiseen.

aa) Kuorma-autojen vaihtorenkaiden markkinat

35 Kantajan mukaan relevanttien markkinoiden rajaaminen, johon komissio perusti päätöksensä, on sekä liian laaja, koska kuluttajan kannalta eri tyyppiset ja eri kokoiset kuorma-autojen renkaat eivät ole keskenään vaihdettavia, että liian kapea, koska siinä ei huomioida paketti- ja henkilöautojen renkaita, vaikka niiden tilanteet markkinoilla ovat samanlaiset. Lisäksi komission perustelut päätökselleen ovat ristiriitaisia, koska se asettuu niissä sekä lopullisen kuluttajan että jälleenmyyjän asemaan. Kuitenkin jälleenmyyjien kokonaisliikevaihdon tasolla kuorma-autojen Michelin-renkaiden keskimääräinen osuus myynnistä on ainoastaan 12–18 prosenttia, mikä ei riitä määräävän aseman muodostumiseen.

36 Komissio puolustelee päätöksessään käytettyä relevanttien tuotteiden markkinoiden rajaamista vetoamalla siihen, ettei teknisesti samankaltaisten tuotteiden osalta voida erottaa eri markkinoita niiden laajuuden, koon tai erityisten tyyppien osalta. Tässä yhteydessä on huomioitava eri tyyppisten ja eri laajuisten renkaiden tarjonnan joustavuus. Lisäksi keskenään vaihdettavuuden edellytys sekä kysynnän joustavuus mahdollistavat kuorma-autojen renkaiden markkinoiden sekä henkilöautojen renkaiden markkinoiden erottamisen toisistaan, johtuen kokeneiden jälleenmyyjien kysynnän erityisestä rakenteesta erityisesti kuorma-autojen renkaiden osalta.

37 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on toistuvasti korostanut, viimeksi tuomiossaan 11.12.1980 (asia 31/80, L'Oréal, Kok. 1980, s. 3775), tutkittaessa yrityksen mahdollisesti määräävää asemaa tietyillä markkinoilla, kilpailun mahdollisuuksia on arvioitava ottaen tarkastelun kohteeksi markkinat, jotka kattavat kaikki sellaiset tuotteet, jotka ominaispiirteidensä vuoksi ovat erityisen soveliaita tietyn jatkuvan tarpeen tyydyttämiseen ja jotka ovat ainoastaan rajoitetusti vaihdettavissa toisiin tuotteisiin. On kuitenkin huomattava, että relevanttien markkinoiden

määrittämisen tarkoituksena on sen tutkiminen, voiko kyseinen yritys estää todellisen kilpailun sekä toimia huomattavan itsenäisesti suhteessa kilpailijoihinsa, asiakkaisiinsa ja lopulta kuluttajiin. Tämän vuoksi ei pelkkä objektiivisten ominaispiirteiden tutkiminen ole riittävää, vaan on myös huomioitava kilpailuolosuhteet sekä kysynnän ja tarjonnan rakenne markkinoilla.

38 Lisäksi komissio ja NBIM olivat yhtä mieltä päättäessään jättää uudet alkuperäisrenkaat huomioimatta markkinaosuuksia arvioidessaan. Siitä kysynnän erityisestä rakenteesta johtuen, jolle on ominaista suorat tilaukset autojen valmistajilta, kilpailua harjoitetaan tällä alalla kokonaan erilaisten sääntöjen ja tekijöiden mukaan.

39 Vaihtorenkaiden osalta on ensin todettava, etteivät henkilö- ja pakettiautojen renkaat sekä kuorma-autojen renkaat kuluttajan kannalta ole keskenään vaihdettavia. Henkilö- ja pakettiautojen renkailla ei siis ole mitään vaikutusta kilpailuun kuorma-autojen renkaiden markkinoilla.

40 Lisäksi kysynnän rakenne kaikkien näiden tuoteryhmien osalta on erilainen. Itse asiassa kuorma-autojen renkaiden ostajat ovat suurimmalta osin ammattilaisia, erityisesti kuljetusyrityksiä, joille, kuten komissio esitti, vaihtorenkaiden ostaminen on huomattava menoerä ja jotka pyytävät käyttämältään jälleenmyyjältä neuvoja sekä jatkuvia ja erityisiä palveluja erityisten tarpeidensa mukaan. Tavanomaiselle henkilö- tai pakettiauton renkaiden ostajalle renkaiden osto puolestaan on ajoittainen ostos, eikä tämä yleensä odota, vaikka olisikin ammattilainen, neuvontaa tai erityisiä palveluita erityisten tarpeidensa mukaan. Tämän vuoksi erityisesti kuorma-autojen renkaiden myynti edellyttää erikoistunutta jakeluverkostoa, mikä eroaa henkilö- ja pakettiautojen renkaiden jakelun edellytyksistä.

41 Lopuksi on korostettava, ettei tarjonta kuorma-autojen ja henkilöautojen renkaiden välillä ole joustavaa, johtuen merkittävistä eroista tuotantotekniikassa sekä siinä tarvittavissa laitoksissa ja työvälineissä. Se, että tuotantolaitosten muuttaminen kevyiden renkaiden tuottamiseen raskaiden ajoneuvojen renkaiden sijaan ja päin vastoin edellyttää huomattavia investointeja ja aikaa, todistaa, ettei näiden kahden tuoteryhmän välillä ole huomattavia yhteyksiä, jotka mahdollistaisivat mukautumisen markkinoiden kysynnän tilanteeseen. Tämän vuoksi NBIM joutui vuonna 1977 myöntämään ylimääräistä alennusta tilanteessa, jossa kuorma-autojen renkaiden tarjonta ei ollut riittävää, sen sijaan että olisi turvautunut henkilöautojen renkaiden tuotannon ylikapasiteettiin tyydyttääkseen kysynnän.

42 Komissio tutki perustellusti markkinoiden ja kysynnän rakenteen ensin jälleenmyyjien tasolla, jolla NBIM sovelsi kiistan kohteena olevaa käytäntöä. Itse asiassa NBIM on itse todennut, tosin toisessa yhteydessä, että se joutui muuttamaan alennusjärjestelmää huomioidakseen jälleenmyyjiensä pyrkimyksen erikoistumiseen, koska tietyt niistä, kuten autokorjaamot, eivät enää myy renkaita pakettiautoihin ja kuorma-autoihin. Tämä vahvistaa olemassaolevat erot kysynnän rakenteessa eri jälleenmyyjien välillä. NBIM ei myöskään ole kiistänyt sitä, että myös kaikki NBIM:n kilpailijat soveltavat erottelua kuorma-, paketti- ja henkilöautojen renkaisiin erityisesti alennuksia koskevien edellytysten osalta, vaikka tiettyjen rengastyyppien osalta eri tuottajien harjoittama erottelu voikin vaihdella yksityiskohdiltaan.

43 Siitä, että tässä tapauksessa kiistan kohteena oleva toiminta koskee jälleenmyyjiä, ei kuitenkaan voida päätellä että NBIM:n asema olisi määritettävä kuorma-autojen Michelin-merkkisten renkaiden osuudesta jälleenmyyjien kokonaisliikevaihdossa. Koska kyseessä on sen tutkiminen, onko NBIM:llä määräävä asema tiettyjen tuotteiden osalta, ei sillä, että jälleenmyyjien toiminta kattaa myös muita tuotteita, ole merkitystä, mikäli näiden tuotteiden ja relevanttien tuotteiden välillä ei ole kilpailua.

44 Toisaalta tarjonnan joustavuuden puuttuminen eri tyyppisten ja eri kokoisten kuorma-autojen renkaiden välillä, mikä johtuu tuotantoedellytysten eroista, tai tällaisten renkaiden keskinäisen vaihdettavuuden ja kysynnän joustavuuden puuttuminen kuluttajien erityisten tarpeiden kannalta eivät mahdollista erilaisten pienempien markkinoiden erottelua näiden tyyppien ja kokojen mukaan arvioitaessa määräävän aseman olemassaoloa, kuten NBIM ehdotti. Itse asiassa nämä erot eri tyyppisten ja laajuisten renkaiden välillä eivät ole olennaisia jälleenmyyjien tasolla, joiden on vastattava asiakkaidensa kysyntään koko kuorma-autojen renkaiden valikoiman osalta. Lisäksi tällaiset erot tuotteiden tyypissä ja koossa eivät, koska kyseiset yritykset eivät ole erikoistuneita, ole merkittäviä yrityksen markkina-aseman arvioinnissa, sillä ottaen huomioon tuotteiden samankaltaisuuden sekä tavan, jolla ne täydentävät toisiaan teknisellä tasolla, markkinoiden kilpailuedellytykset ovat samat kaiken tyyppisille ja kokoisille tuotteille.

45 Komissio arvioi siis perustellusti NBIM:n määräävää asemaa määrittäessään sen markkinaosuuden kuorma-autojen, linja-autojen sekä muiden vastaavien ajoneuvojen vaihtorenkaiden osalta ja jättäessään huomioimatta henkilö- ja pakettiautojen renkaat.

bb) Pinnoitettujen renkaiden kilpailun huomioiminen

46 Todistaakseen markkinaosuutensa pienemmäksi kuin komissio esittää kantaja väittää lisäksi, että komissio on mielivaltaisesti jättänyt relevanttien markkinoiden ulkopuolelle pinnoitetut renkaat, jotka NBIM:n mukaan ovat, niin laadun kuin hinnankin puolesta, kuluttajille tosiasiallinen vaihtoehto. Väitteensä tueksi NBIM esitti useita laskelmia, joiden tarkoituksena oli osoittaa pinnoitettujen renkaiden kilpailukyky suhteessa uusiin renkaisiin.

47 Komission mukaan pinnoitetut renkaat on jätettävä relevanttien markkinoiden ulkopuolelle, koska ne eivät korvaa uusia renkaita. Se väittää, että kuluttajat pitävät niitä turvallisuuden kannalta heikompina. Lisäksi se väittää, että pinnoitus suoritetaan suurelta osin kuljetusyritysten omasta pyynnöstä, joten kyseessä ovat palvelujen tarjonnan markkinat. Lopuksi, koska pinnoitetut renkaat ovat uusien renkaiden sivutuote, ja uudet renkaat ovat tavallaan niiden raaka-ainetta, mikä suurelta osin estää niiden korvaamisen pinnoitetuilla renkailla, kilpailua on arvioitava ensisijaisilla markkinoilla, joka on avain kokonaismarkkinoille.

48 Tältä osin on todettava, että vaikka kilpailusuhteen olemassaolo kahden tuotteen välillä ei edellytä täydellistä keskinäistä korvattavuutta tietyn käyttötarkoituksen osalta, määräävän aseman toteaminen tietyn tuotteen osalta ei myöskään edellytä muiden, osittain korvaavien tuotteiden taholta tulevan kilpailun täydellistä puuttumista, jos kilpailulla ei ole vaikutusta yrityksen valtaan vaikuttaa huomattavasti kilpailuedellytyksiin tai joka tapauksessa toimia pitkälti tarvitsematta ottaa kilpailua huomioon ja kärsimättä haittaa tästä asenteestaan.

49 Tosiseikoista, sellaisena kuin ne on määritetty hallinnollisen menettelyn aikana pidetyssä kuulemistilaisuudessa esitettyjen osapuolten lausuntojen ja todistajien lausuntojen perusteella, ilmenee, että uusien renkaiden ja pinnoitettujen renkaiden välillä on kiistatta tietyn asteista keskinäistä korvattavuutta, mutta se on laajuudeltaan rajoitettua, eikä koske kaikkea käyttöä. Vaikka NBIM esitti laskelmia todistaakseen, että pinnoitettujen renkaiden hintaa ja laatua voidaan verrata uusien renkaiden hintaan ja laatuun, ja että tietty määrä kuluttajia pitää itse asiassa näitä kahta tuoteryhmää keskenään vaihdettavina käyttötarkoituksensa osalta, se myönsi kuitenkin, että pinnoitetun renkaan arvo turvallisuuden ja luotettavuuden tasolla voi olla alempi kuin uuden renkaan, ja komissio on lisäksi osoittanut, että tietty määrä kuluttajia suhtautuu niihin tietyllä varauksella, perustellusti tai ei, erityisesti pinnoitetun renkaan käyttöön ajoneuvon etuakselilla.

50 Pinnoitettujen renkaiden rajoitetun kilpailun vaikutuksen arvioimiseksi NBIM:n markkina-asemaan on huomioitava, että osaa pinnoitetuista renkaista ei ole pantu

myyntiin, vaan pinnoittaminen suoritetaan kuluttajan tilauksesta, koska tietyt kuljetusyritykset pitävät tärkeänä omien renkaiden runkojen pinnoittamista ollakseen varmoja, etteivät saa vahingoittuneita renkaiden runkoja. On totta, että osapuolet ovat erimielisiä tällä tavoin palvelujen tarjontana suoritetun pinnoituksen prosenttiosuudesta, koska komissio arvioi sen olevan 80–95 prosenttia pinnoitetuista renkaista, ja NBIM väittää sen olevan ainoastaan 15–20 prosenttia, ja että suurimmassa osassa tapauksia tilaus tehdään jälleenmyyjän eikä kuluttajan nimissä. Asianosaisten toisistaan poikkeavista näkemyksistä huolimatta voidaan todeta, että osa kuluttajille tarkoitetuista pinnoitetuista renkaista ei kilpaile myytävänä olevien uusien renkaiden kanssa, koska kyseessä on pinnoitusyritysten suora palvelujen tarjonta kuluttajille.

51 Arvioitaessa NBIM:n markkinaosuuden merkitystä suhteessa sen kilpailijoihin on muistettava, että pinnoitettujen renkaiden markkinat ovat toissijaiset markkinat, jotka ovat riippuvaiset uusien renkaiden markkinoiden tarjonnan ja hintojen tilanteesta, koska pinnoitetut renkaat ovat alunperin olleet uusia renkaita ja saman renkaan mahdollisten pinnoitusten määrä on rajallinen. Merkittävä osa kysynnästä on aina tyydytettävä uusilla renkailla. Näissä olosuhteissa määräävässä asemassa oleminen uusien renkaiden alalla asettaa yrityksen, suhteessa pinnoitusyritysten kilpailuun, etuoikeutettuun asemaan, joka sallii sen toimia suuremmassa määrin markkinoista riippumatta kuin pinnoitusyrityksen.

52 Edellä esitetystä ilmenee, ettei osittainen kilpailu pinnoitusyritysten taholta riitä poistamaan uusien renkaiden valmistajalta sen taloudellista valtaa, joka on seurausta sen määräävästä asemasta uusien renkaiden markkinoilla. Komissio on siis perustellusti ottanut huomioon NBIM:n asemaa arvioidessaan sen kilpailijoiden voimaan ja määrään nähden 57–65 prosentin markkinaosuuden kuorma-autojen uusien renkaiden markkinoista. Verrattuna NBIM:n pääasiallisten kilpailijoiden 4–8 prosentin markkinaosuuksiin sen markkinaosuus on, myös pinnoitettujen renkaiden kilpailu huomioon ottaen, selvä todiste NBIM:n ratkaisevan vallan olemassaolosta sen kilpailijoihin nähden.

b) Muut määräävän aseman olemassaoloa koskevat kriteerit ja todisteet

53 Kantaja kiistää myös niiden muiden kriteerien ja todisteiden merkityksellisyyden, joihin komissio on tukeutunut määräävän aseman osalta. Se kiistää olevansa ainoa yritys, jolla on kauppaedustajia, ja väittää, että sen tärkeimmät kilpailijat työllistävät suhteellisesti katsottuna suuremman määrän kuin se. Se väittää, ettei sen laaja tuotevalikoima ole kilpailuetu, koska erityyppiset renkaat eivät ole keskenään korvattavia, eikä NBIM velvoita jälleenmyyjiään ostamaan koko valikoimaa.

54 Lisäksi kantaja väittää, ettei komissio ole huomioinut useita seikkoja, jotka eivät ole yhteensopivia määräävän aseman olemassaolon kanssa. Esimerkiksi jälleenmyyjien Michelin-renkaiden ja muiden renkaiden nettomarginaalit ovat vertailukelpoisia ja Michelin-renkaiden kilometrikustannukset ovat kuluttajien kannalta edullisimpia. Se väittää myös, että NBIM on ollut vuodesta 1979 tappiollinen. Koska NBIM:n tuotantokapasiteetti ei ole riittävä, sen kilpailijat, jotka ovat taloudellisesti vahvempia ja monipuolisempia kuin Michelin-konserni, voivat koska hyvänsä korvata sen toimittamat määrät. Lopuksi, koska kuorma-autojen renkaiden kuluttajat ovat kokeneita ammattilaisia, ne voivat toimia vastapainona renkaiden valmistajille.

55 Näiden väitteiden osalta on huomioitava ensiksi, että NBIM:n ja sen kilpailijoiden taloudellisen voiman arvioimiseksi Alankomaiden markkinoilla on otettava huomioon edut, joita yritykset saavat kuulumisesta konserneihin, joiden toiminta on euroopan- tai maailmanlaajuista. Näiden etujen joukossa komission esittämää Michelin-konsernin etumatkaa kilpailijoihinsa nähden investoinneissa ja tutkimuksessa sekä tuotevalikoimansa erityisessä laajuudessa ei ole kiistetty. Itse asiassa tiettyjen rengastyyppien osalta Michelin-konserni on ainoa valmistaja, jonka valikoimiin ne kuuluvat.

56 Tämä on syy sille, että suuri määrä kuorma-autojen renkaiden kuluttajista suosii NBIM:ää Alankomaiden markkinoilla. Ottaen huomioon, että renkaiden ostot ovat kuljetusyrityksille merkittäviä investointeja, ja että rengastyypin tai -merkin kannattavuudesta varmistuminen vie huomattavasti aikaa, NBIM on asemassa, jossa se ei ole alttiina kilpailun vaikutuksille. Tästä seuraa, ettei Alankomaihin sijoittautuneella jälleenmyyjällä ole varaa olla myymättä Michelin-renkaita.

57 NBIM:n esittämää ja Ranskan hallituksen tukemaa väitettä, että NBIM:ää rangaistaan tällä tavoin tuotteidensa ja tarjoamiensa palveluiden laadusta, ei voida hyväksyä. Itse asiassa yrityksen määräävän aseman toteaminen ei sellaisenaan ole kyseisen yrityksen kannalta syytös, vaan se merkitsee ainoastaan, että kyseisellä yrityksellä on erityinen velvollisuus olla toiminnallaan rajoittamatta toimivaa ja vääristymätöntä kilpailua yhteismarkkinoilla, riippumatta siitä, mihin tämä asema perustuu.

58 On korostettava lisäksi NBIM:n kauppaedustajien verkoston merkitystä, joka takaa sille jatkuvan suoran yhteyden renkaiden kuluttajiin. NBIM ei ole kiistänyt sitä, että verkosto kokonaisuudessaan on huomattavasti merkittävämpi kuin kilpailijoiden verkostot, eikä kanteen kohteena olevan päätöksen kuvausta tehtävistä verkostossa, jonka tehokkuus ja jonka tarjoamien palvelujen laatu ovat kiistattomia. Suora yhteys kuluttajiin ja verkoston näille tarjoamien palveluiden

taso sallivat NBIM:n säilyttää ja lujittaa markkina-asemaansa ja suojautua tehokkaasti kilpailulta.

59 NBIM:n määräävän aseman olemassaolon kiistämiseksi esittämien lisäkriteerien ja -todisteiden osalta on todettava, etteivät väliaikainen kannattamattomuus tai edes tappiot estä sitä, että kyseisen yrityksen katsotaan olevan määräävässä asemassa. Myöskään se, etteivät NBIM:n soveltamat hinnat ole liian korkeita tai edes erityisen korkeita, ei estä määräävän aseman olemassaoloa. Lopuksi, NBIM:n kilpailijoiden koko, taloudellinen valta ja erikoistumisen aste maailmanlaajuisella markkinoilla, tai vastapaino, joka seuraa siitä, että kuorma-autojen renkaiden ostajat ovat kokeneita ammattilaisia, eivät sulje pois NBIM:n taloudellista valta-asemaa Alankomaiden markkinoilla.

60 On siis todettava, että tässä tapauksessa muut määräävän aseman toteamisessa käytetyt kriteerit ja todisteet osoittavat, että NBIM on tällaisessa asemassa.

61 NBIM:n esittämät kanneperusteet sen kiistämiseksi, että sillä on määräävä asema merkittävällä osalla yhteismarkkinoita, ovat näin ollen perusteettomia.

III Määräävän aseman väärinkäyttö

62 Toisella ryhmällä kanneperusteita kantaja kiistää kanteen kohteena olevassa päätöksessä tehdyn päätelmän, jonka mukaan se olisi perustamissopimuksen 86 artiklassa tarkoitetulla tavalla käyttänyt väärin määräävää asemaansa kuorma-autojen uusien vaihtorenkaiden markkinoilla Alankomaissa. Se kiistää komission päätöksessään esittämän väitteen, että se olisi rajoittanut jälleenmyyjien valinnan vapautta ja näin kohdellut eri tavoin eri jälleenmyyjiä ja rajoittanut muiden valmistajien pääsyä markkinoille kahdella tavalla eli ensinnäkin alennusjärjestelmällään yleensä sekä henkilöautojen renkaiden myyntitavoitteen toteutumisesta seuraavan ylimääräisen alennuksen myöntämisellä vuonna 1977.

1. Alennusjärjestelmä yleensä

63 NBIM väittää, ettei komissio tekemässään päätöksessä ole huomioinut kyseisen alennusjärjestelmän todellisia piirteitä. Sen mukaan kyseessä on yksinkertainen paljousalennus, jolla ei ole muuta tarkoitusta kuin laillisesti kannustaa jälleenmyyjiä ostamaan enemmän ja tarjota palkkio yhdessä sovitun Michelin-renkaiden myynnin toteutumisesta. Tällaisen järjestelmän kieltäminen olisi sen mukaan

määräävässä asemassa olevan yrityksen tuomitsemista ja itse määräävästä asemasta rankaisemista.

64 Komission mukaan NBIM:n soveltama alennusjärjestelmä on väärinkäyttöä, koska se perustuu yksittäisiin ja valikoiviin myyntitavoitteisiin, joita ei ole selkeästi määritetty kirjallisesti, ja koska se sitoo jälleenmyyjät NBIM:ään ja sisältää erilaisia ehtoja samankaltaisten suoritusten osalta. Sen mukaan kyseessä on muunnelma edellä mainitussa yhteisöjen tuomioistuimen tuomiossa 13.12.1979 käsitellystä uskollisuusalennuksesta, johon liittyy edellytys, että asiakas hankkii ainakin merkittävän osan tarvitsemistaan tuotteista määräävässä asemassa olevasta yrityksestä, ja jolla näin pyritään poistamaan asiakkaalta vapaus valita toimituslähteensä.

65 Ranskan hallitus tukee NBIM:ää väittämällä, ettei myyntitavoitteisiin perustuva alennusjärjestelmä sellaisenaan ole väärinkäyttöä. Ainoastaan muiden tekijöiden olemassaolo, joita sen mukaan ei ilmene tässä tapauksessa, voisi tehdä järjestelmästä yhteensopimattoman 86 artiklan kanssa.

a) Alennusjärjestelmän toiminta

66 Tuomioistuimen suullisessa käsittelyssä ilmeni, että riidanalainen alennusjärjestelmä käsitti laskun kiinteän alennuksen ja ennen eräpäivää suoritetun maksun käteisalennuksen lisäksi, jotka olivat kaikille jälleenmyyjille samat ja joista tässä asiassa ei ole kysymys, vaihtelevan vuotuisen alennuksen, josta osa suoritettiin aluksi kuukausittain ja myöhemmin neljännesvuosittain ennakkona vuotuisesta alennuksesta. Vaihtelevan vuotuisen alennuksen prosenttiosuus määritettiin jälleenmyyjän edellisenä vuotena toteutuneen kuorma-autojen, paketti- ja henkilöautojen Michelin-renkaiden liikevaihdon mukaan, kaikki ajoneuvoluokat yhteenlaskettuina, progressiivisen alennusasteikon perusteella, joka kuitenkin poistettiin vuonna 1978. Vuotuisen alennuksen ennakon määrä oli yleensä pienempi, tavallisesti noin 4 prosenttia, mutta joskus enemmän kuin asteikon mukainen alennusprosentti.

67 Vaihteleva vuotuinen alennus, tai ainakin sen kokonaismäärä, myönnettiin vasta kun jälleenmyyjä saavutti kyseisen vuoden aikana myyntitavoitteen, joka esitettiin myytyinä kuorma-autojen renkaiden määränä ja joka määritettiin tai josta sovittiin vuoden alussa. Vuoteen 1978 asti tavoitteita, joista lopullinen alennus määräytyi, oli kolme: vähimmäis-, keskimääräinen ja enimmäistavoite. Vuodesta 1979 määritettiin yksi tavoite vaihtelevan vuotuisen alennuksen myöntämiseksi.

68 Komissio ei ole kiistänyt NBIM:n tuomioistuinkäsittelyn aikana antamaa selitystä, jonka mukaan myönnetyn alennuksen määrän vaihtelu enimmäistavoitteen toteutumisen ja vähimmäistavoitteen toteutumatta jäämisen tapauksissa myönnettyjen alennusten osalta oli vähäistä, noin 0,2–0,4 prosenttia. Tämä vaihteluväli, joka kanteen kohteena olevassa päätöksessä tosin esitettiin paljon suurempana, on näin ollen todettava vahvistetuksi.

69 NBIM ei koskaan ole julkistanut alennusjärjestelmää kokonaan tai alennusasteikkoa. Sitä, ettei edellytyksiä, joiden mukaan myyntitavoitteet määritettiin tai niistä sovittiin, tiedetty ennakkoon, ei ole kiistetty. Jälleenmyyjä ja NBIM:n kaupallinen edustaja keskustelivat tavoitteista joka vuoden alussa. Käytännössä NBIM ei antanut mitään kirjallista vahvistusta keskustelujen jälkeen, mutta niiden yhteydessä vaihdettiin käsin kirjoitettuja ilmoituksia tarpeen vaatiessa. Toisin kuin komission päätöksen 28 kohdan neljännessä alakohdassa todettiin, ei ole kuitenkaan osoitettu, että jälleenmyyjät olisivat aikoneet valittaa kirjallisen vahvistuksen puuttumisesta. Tätä seikkaa ei siis käsitellä.

b) Perustamissopimuksen 86 artiklan soveltaminen tavoitealennusten järjestelmään

70 Siltä osin kuin kyse on perustamissopimuksen 86 artiklan soveltamisesta edellä esitetyn kaltaiseen myyntitavoitteisiin perustuvaan alennusjärjestelmään, on muistettava, että kun 86 artiklassa kielletään määräävän markkina-aseman väärinkäyttö, jos se on omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, tässä artiklassa tarkoitetaan käyttäytymistä, joka on omiaan vaikuttamaan sellaisten markkinoiden rakenteeseen, joilla juuri kyseessä olevan yrityksen olemassaolon vuoksi kilpailuaste on jo heikentynyt, ja joka estää markkinoilla vielä olemassa olevan kilpailuasteen säilymisen ja tämän kilpailun kehittymisen sen vuoksi, että tämän yritys käyttää muita kuin niitä keinoja, joita taloudellisten toimijoiden liiketoimiin perustuvassa tuotteiden tai palvelujen tavallisessa kilpailussa käytetään.

71 Sellaisen erityistapauksen osalta, jossa määräävässä asemassa oleva yritys myöntää asiakkailleen alennusta, yhteisöjen tuomioistuin on todennut 16.12.1975 (yhdistetyt asiat 40–48, 50, 54–56, 111, 113 ja 114/73, Suiker Unie ym., Kok. 1975, s. 1663) sekä 13.2.1979 (asia 85/76, Hoffmann-La Roche, Kok. 1979, s. 461) antamissaan tuomioissa, että toisin kuin paljousalennus, joka liittyy ainoastaan kyseiseltä tuottajalta suoritettujen hankintojen määrään, uskollisuusalennus, jolla pyritään taloudellisia etuja myöntämällä estämään asiakkaiden suorittamat hankinnat kilpailevilta tuottajilta, on perustamissopimuksen 86 artiklassa tarkoitettua väärinkäyttöä.

72 Kyseisen kiistan kohteena olevan järjestelmän osalta, johon liittyy myyntitavoitteiden käyttö, on huomattava, ettei järjestelmä kata pelkästään palkkausalennusta, joka liittyisi ainoastaan suoritettujen hankintojen määrään, koska edellisen vuoden liikevaihdon progressiivinen asteikko osoittaa ainoastaan puitteet, joissa järjestelmää sovelletaan. NBIM on lisäksi itse todennut, että suurin osa yli 3 000 rengasta vuodessa ostavista jälleenmyyjistä sai joka tapauksessa suurimmat alennukset. Toisaalta kyseinen järjestelmä ei edellyttänyt jälleenmyyjien sitoutuvan kattamaan tarpeitaan yksinomaan tai tietyiltä osin NBIM:ltä, mikä erottaa sen sellaisista uskollisuusalennuksista, joita yhteisöjen tuomioistuin käsitteli edellä mainitussa 13.2.1979 antamassaan tuomiossa.

73 Arvioitaessa sitä, onko NBIM:n alennusjärjestelmä määräävän aseman väärinkäyttöä, on siis otettava huomioon olosuhteet kokonaisuudessaan ja erityisesti alennuksen myöntämistä koskevat kriteerit ja yksityiskohdat sekä tutkittava, annetaanko alennuksella etuja, jotka eivät perustu mihinkään niihin oikeuttavaan taloudelliseen suoritukseen, ja pyritäänkö sillä näin poistamaan ostajalta vapaus hankintalähteiden valintaan tai rajoittamaan tätä vapautta, estämään kilpailijoiden pääsy markkinoille, soveltamaan kauppakumppaneihin erilaisia ehtoja samankaltaisten suoritusten osalta tai lujittamaan määräävää asemaa vääristyneellä kilpailulla.

74 Perusteita, jotka kantaja on esittänyt kyseisiä kanteen kohteena olevassa päätöksessä alennusjärjestelmän osalta yleensä esitettyjä syytöksiä vastaan, on tutkittava näiden näkökohtien valossa; päätöksen mukaanhan NBIM oli sitonut itseensä Alankomaiden renkaiden jälleenmyyjät ja että se oli soveltanut niiden samankaltaisten suoritusten osalta erilaisia ehtoja.

c) Jälleenmyyjien sitominen NBIM:ään

75 Tältä osin kantajan ensimmäinen väite kohdistuu komission kanteen kohteena olevassa päätöksessä esittämää toteamusta vastaan, jonka mukaan olosuhteista kokonaisuudessaan ilmenee, että NBIM sitoi renkaiden jälleenmyyjät tiiviisti itseensä alennusjärjestelmällään.

76 Väitteensä tueksi komissio esitti päätöksen perusteluosassa, että alennusjärjestelmän tarkoituksena oli jälleenmyyjien voimakas painostaminen, jotta nämä ylittäisivät vuosittain edellisen vuoden Michelin-renkaiden myynnin liikevaihdon ja lisäisivät Michelin-renkaiden osuutta kokonaismyynnissään, kuten ilmeni kantajan kaupallisten edustajien suorittamista järjestelmällisistä laskelmista, jotka koskivat NBIM:n asemaa suhteessa sen kilpailijoihin jokaisen jälleenmyyjän

osalta ("température Michelin"). Komission mukaan tällainen toiminta on määräävän aseman väärinkäyttöä.

77 On kuitenkin todettava, että komissio myönsi asian käsittelyn yhteydessä yhteisöjen tuomioistuimessa, että NBIM on lopettanut "température Michelin" -merkintöjen tekemisen asiakastiedostoihin ja että "température Michelinin" sekä tavoitteiden ja alennusten välistä suoraa yhteyttä oli mahdotonta todistaa. Komissio totesi ainoastaan, että "température Michelinin" ja alennusjärjestelmän välinen epäsuora yhteys oli erittäin todennäköinen. Tällainen väite, jota ei tue ainoakaan todiste ja jonka NBIM kiistää, ei kuitenkaan ole riittävä todistamaan, että riidanalainen alennusjärjestelmä olisi tämän osalta 86 artiklan vastainen.

78 Komissio väittää lisäksi, että vuotuisiin tavoitteisiin perustuva järjestelmä painostaa voimakkaasti jälleenmyyjää suorittamaan hankintoja samalta tavarantoimittajalta johtuen jälleenmyyjän epävarmuudesta alennusten asteen osalta sekä pelosta menettää osa alennuksesta tilanteessa, jossa myyntitavoite ei toteutuisi, mitä korostaa tässä tapauksessa järjestelmän avoimuuden puute sekä se, että NBIM:n kaupalliset edustajat säännöllisesti korostavat vuoden lopun viimeisen tilauksen mahdollisia etuja tai tavoitteiden toteutumatta jäämisen seurauksia.

79 NBIM kiisti riippuvuusyhteyden olemassaolon itsensä ja jälleenmyyjien välillä ja viittasi erityisesti siihen, että alennukset vaihtelevat vain vähän tavoitteiden mukaan, minkä vastapainona on sen mukaan se etu, että se voi paremmin suunnitella tuotantoaan. Se väittää, että kaikki jälleenmyyjät tuntevat hyvin sen alennusjärjestelmän pitkään jatkuneen käytännön toiminnan ansiosta, eikä sen osalta näin ole esiintynyt epävarmuutta jälleenmyyjien keskuudessa. Kiistan kohteena olevan alennusjärjestelmän tarkoituksena oli palkita kasvavien tavaramäärien hankinnasta. Tällaisen järjestelmän käyttämisen kieltäminen määräävässä asemassa olevalta yritykseltä olisi sen määräämistä taantumiseen.

80 Tältä osin on ensin todettava, että alennusten vaihtelu 0,2 prosentista 0,4 prosenttiin myyntitavoitteen toteutumisen mukaisesti, kuten asian käsittelyssä yhteisöjen tuomioistuimessa on määritetty, on vähäistä. Kyseisten alennusten vaikutuksia ei kuitenkaan voida arvioida pelkästään tavoitteisiin liittyvien prosenttiosuuksien vaihtelun perusteella.

81 Riidanalainen alennusjärjestelmä perustui vuotuiseen viiteajanjaksoon. Kaikkiin suhteellisen pitkän viiteajanjakson aikana myytyjen määrien perusteella myönnettyjen alennusten järjestelmiin liittyy ostajan kannalta lisääntyvä paine viiteajanjakson lopulla toteuttaa tarpeellinen määrä hankintoja alennuksen saamiseksi tai välttää ennakoitu tappio ajanjaksolla kokonaisuudessaan. Tässä tapauksessa

viimeisestä tilauksesta seuraava vuotuisen alennusasteen vaihtelu, vaikkakin vähäinen, vaikutti jälleenmyyjän koko vuoden voittomarginaaliin kuorma-autojen Michelin-renkaiden myynnin osalta. Näissä olosuhteissa vähäisistäkin vaihteluista voi seurata jälleenmyyjille huomattavaa painetta.

82 Tätä vaikutusta vahvisti edelleen NBIM:n ja sen pääasiallisten kilpailijoiden välinen suuri ero markkinaosuuksissa. Jos NBIM:n kilpailija halusi tarjota jälleenmyyjälle tilauksen tekemiseen liittyvän kilpailukykyisen edun erityisesti vuoden lopussa, sen oli huomioitava NBIM:n vuotuisen tavoitealennuksen absoluuttinen arvo ja vahvistettava oma alennuksensa prosenttiosuuteen, joka suhteessa jälleenmyyjän tältä kilpailijalta suorittamien ostojen pienempään määrään oli varsin korkea. Huolimatta NBIM:n alennuksen näennäisen vähäisestä prosenttiosuudesta kilpailijoiden oli näin vaikea korvata jälleenmyyjille NBIM:n tavoitteiden toteutumisesta tai toteutumatta jäämisestä seuraavia etuja tai tappioita.

83 Lisäksi NBIM:n koko alennusjärjestelmän, jonka yksityiskohdat ovat muuttuneet useita kertoja kyseisen ajanjakson aikana, läpinäkyvyyden puuttuminen sekä se seikka, ettei alennuksen astetta, myyntitavoitteita tai niihin liittyviä alennuksia toimitettu jälleenmyyjille kirjallisesti, aiheuttivat jälleenmyyjille epävarmuutta, eivätkä ne yleensä voineet varmuudella ennakoida tavoitteiden toteutumisesta tai toteutumatta jäämisestä aiheutuvia seurauksia.

84 Kaikki edellä esitetyt tekijät yhdessä aiheuttivat sen, että jälleenmyyjät kokivat erityisesti vuoden lopussa huomattavaa painetta NBIM:n myyntitavoitteiden toteuttamiseksi, mikäli ne tahtoivat välttää tappion, jota kilpailijoiden ei olisi ollut helppoa korvata alennuksilla, joita ne pystyivät myöntämään. NBIM:n kauppaedustajien verkosto mahdollisti NBIM:lle sen, että jälleenmyyjiä jatkuvasti muistutettiin tilanteesta niiden kannustamiseksi tilaamaan NBIM:ltä.

85 Tällainen tilanne on omiaan estämään jälleenmyyjiä valitsemasta milloin tahansa vapaasti ja markkinatilanteen mukaan suotuisin eri kilpailijoiden esittämistä tarjouksista ja vaihtamasta tavarantoimittajaa ilman huomattavia taloudellisia haittoja. Se rajoittaa näin jälleenmyyjien valinnan mahdollisuuksia näiden hankintalähteen osalta ja vaikeuttaa kilpailijoiden pääsyä markkinoille. Halu myydä enemmän tai halu suunnitella paremmin tuotantoa eivät oikeuta asiakkaan valinnanvapauden tai riippumattomuuden rajoittamista. Riidanalaisen alennusjärjestelmän aiheuttama jälleenmyyjien riippuvuus ei siis perustu mihinkään taloudellisesti perusteltuun vastasuoritukseen.

86 On siis todettava, että sitomalla alankomaalaiset jälleenmyyjät itseensä edellä kuvatulla riidanalaisella alennusjärjestelmällä NBIM on käyttänyt väärin määräävää asemaansa kuorma-autojen uusien vaihtorenkaiden markkinoilla perustamissopimuksen 86 artiklassa tarkoitetulla tavalla. Kantajan esittämä peruste kanteen kohteena olevan päätöksen tätä päätelmää vastaan on näin ollen hylättävä.

d) Tiettyjen jälleenmyyjien syrjiminen

87 Toisella perusteella, joka liittyy alennusjärjestelmään yleisesti, kantaja riitauttaa komission päätelmän, jonka mukaan NBIM:n alennusjärjestelmään kuuluisi perustamissopimuksen 86 artiklan toisen kohdan c alakohdassa tarkoitettu erilaisten ehtojen soveltaminen eri jälleenmyyjien samankaltaisiin suorituksiin, koska vastaavanlaisissa tilanteissa oleviin jälleenmyyjiin sovellettiin erilaisia alennuksia. NBIM:n mukaan alennukset eivät ole syrjiviä ja erot eri jälleenmyyjien alennusasteiden välillä ovat seurausta jälleenmyyjän edellisen vuoden aikana NBIM:ltä suorittamien kokonaisostojen mukaisesti sovellettavasta alennusasteikosta.

88 Perustellakseen toteamustaan komissio vetosi asian käsittelyssä yhteisöjen tuomioistuimessa eri jälleenmyyjien saamien alennusten ja näiden vuosittain ostamien kuorma-autojen renkaiden määrän vertailuun sekä taulukkoon, josta ilmeni myytyjen renkaiden määrä eri rengasryhmissä, joista on myönnetty eri asteisia alennuksia vuonna 1976. Komissio osoitti näistä käyvän ilmi tietyn määrän epäjohdonmukaisuuksia sekä säännöttömyyksiä, jotka osoittavat todeksi syrjinnän olemassaolon.

89 Edellä alennusjärjestelmän toiminnan osalta esitetystä seuraa kuitenkin, että vuotuisen alennuksen määrä oli ensisijaisesti seurausta jälleenmyyjän kokonaisliikevaihdosta kaikkien Michelin-renkaiden ryhmien osalta, eikä sen ostamien kuorma-autojen renkaiden määrästä. Lisäksi komissio joutui myöntämään asian käsittelyn aikana yhteisöjen tuomioistuimessa, että se oli erehtynyt NBIM:n alennusjärjestelmäänsä varten käyttämien asiakastiedostojen sisältämien tiettyjen tietojen osalta. Ei voida sulkea pois mahdollisuutta, että komission tutkimistaan asiakirjoista löytämä näyttö epäjohdonmukaisuuksista sekä säännönvastaisuuksista on seurausta näistä olosuhteista.

90 On totta, että jokaisen jälleenmyyjän osalta vuosittain vahvistettuihin tai sovittuihin yksittäisiin myyntitavoitteisiin perustuva järjestelmä sisältää välttämättä eroja eri jälleenmyyjille, jotka ovat ostaneet saman määrän renkaita, myönnettyjen alennusasteiden välillä ja NBIM on lisäksi myöntänyt, ettei se ole pystynyt soveltamaan alennusasteikkoaan mekaanisesti, koska tietyt jälleenmyyjät eivät ole

hyväksyneet alennuksen automaattista vähenemistä liikevaihdon pienenemisen seurauksena. Ei kuitenkaan ole osoitettu, että tällaiset erot eri jälleenmyyjien kohtelussa olisivat seurausta erilaisten ehtojen soveltamisesta ja ettei niitä voida perustella laillisilla kaupallisilla näkökohdilla. Niistä ei siis voida päätellä NBIM:n syrjineen tiettyjä jälleenmyyjiä.

91 Tämän vuoksi on todettava, ettei komissio ole onnistunut todistamaan, että kiistan kohteena oleva alennusjärjestelmä sisältäisi alennusten syrjivää soveltamista eri jälleenmyyjiin, ja kanteen kohteena oleva päätös on kumottava niiltä osin kuin sen 1 artiklan a kohdassa todetaan NBIM:n rikkoneen 86 artiklan määräyksiä soveltamalla erilaisia ehtoja jälleenmyyjiensä samankaltaisiin suorituksiin.

2. Vuoden 1977 ylimääräinen alennus

92 Kantaja kiistää seuraavaksi komission kanteen kohteena olevassa päätöksessä tekemän päätelmän, jonka mukaan NBIM olisi käyttänyt väärin määräävää asemaansa myöntämällä vuonna 1977 ylimääräisen 0,5 prosentin alennuksen kuorma-autojen, linja-autojen jne. renkaiden ostoista henkilöautojen renkaiden ostotavoitteiden toteutumisen perusteella.

93 Komission mukaan ylimääräisellä alennuksella pyrittiin painostamaan jälleenmyyjiä erityisiin ponnisteluihin henkilöautojen renkaiden markkinoilla, jotta nämä saisivat kuorma-autojen renkaiden myynnistä lisäedun. Sen mukaan kyseessä on 86 artiklan toisen kohdan d alakohdassa tarkoitetun kaltainen kauppatapa.

94 NBIM väittää, että komission tulkinta tosiseikoista on virheellinen. Vuonna 1977 myönnettyä ylimääräistä alennusta ei voida katsoa alennukseksi kuorma-autojen renkaista, koska se liittyi henkilöautojen renkaiden myyntitavoitteen toteutumiseen. NBIM kiistää lisäksi, että ylimääräinen alennus olisi liittynyt muuhun erityiseen tavoitteeseen kuin tavanomaisesti määritettyyn henkilöautojen renkaiden myyntitavoitteeseen.

95 Tässä yhteydessä on huomioitava aluksi, että kuten asianosaisten asian käsittelyn aikana yhteisöjen tuomioistuimessa esittämistä selityksistä ilmenee, NBIM sovelsi henkilöautojen renkaiden alalla samanlaista alennusjärjestelmää kuin kuorma-autojen renkaiden myyntiin. Tämän järjestelmän yhteydessä NBIM korotti vuoden 1977 aikana 0,5 prosentilla jokaisen jälleenmyyjän henkilöautojen renkaiden myynnistä tarjottua vaihtelevaa vuotuista alennusta.

96 On totta, että vuonna 1977 NBIM ei tilapäisestä puutteesta johtuen pystynyt tyydyttämään Alankomaiden markkinoiden kuorma-autojen renkaiden kysyntää. Jälleenmyyjien oli siis mahdoton toteuttaa myyntitavoitteitaan kuorma-autojen renkaiden osalta. Tämän vuoksi NBIM myönsi kiistan kohteena olevan ylimääräisen alennuksen.

97 Edellä esitetystä seuraa, että riippumatta siitä, liittyikö ylimääräiseen alennukseen erityinen korkeampi tavoite, tai siitä, ilmoitettiinko alennuksesta jo vuoden alussa vai vasta syyskuussa 1977, se liittyi henkilöautojen renkaiden myynnin vuotuisen vaihtelevan alennuksen järjestelmän toimintaan. Vaikka NBIM myönsikin alennuksen tasoittaakseen jälleenmyyjien tappioita, jotka olivat seurausta siitä, ettei NBIM pystynyt toimittamaan niiden tämän alan myyntitavoitteiden toteuttamiseksi tarvittavia määriä kuorma-autojen renkaita, alennukset myönnettiin henkilöautojen renkaiden myynnin perusteella niiden tavoitteiden mukaisesti, eikä se ollut riippuvainen kuorma-autojen renkaiden myydyistä määristä.

98 Tästä seuraa, ettei alennusta voida perustellusti pitää, kuten komissio on tehnyt, alennuksena kuorma-autojen renkaiden myynnin perusteella. Myöntäessään tämän alennuksen NBIM ei asettanut joillekin markkinoille tehdyistä myynneistä myönnettyä alennusta riippuvaiseksi myyntitavoitteen toteutumisesta toisilla markkinoilla. Komission väite, että tätä olisi pidettävä 86 artiklan toisen kohdan d alakohdassa tarkoitettuna lisäsuoritusten edellyttämisenä, on näin ollen perusteeton.

99 On siis todettava, ettei komissio ole osoittanut, että NBIM olisi myöntäessään vuonna 1977 ylimääräisen alennuksen käyttänyt väärin määräävää asemaansa kuorma-autojen renkaiden markkinoilla, ja että kanteen kohteena olevan päätöksen 1 artiklan b kohta on kumottava.

IV Vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan

100 Kantaja kiistää, että sen soveltama alennusjärjestelmä olisi omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan perustamissopimuksen 86 artiklassa tarkoitetulla tavalla.

101 Komissio esittää päätöksessään, että toisten tuottajien, joiden mahdollisuus levittäytymiseen markkinoilla olisi vähentynyt jälleenmyyjien ostovapauden rajoittuessa, tuotantolaitokset olisivat suurelta osin toisissa jäsenvaltioissa ja että 25–28 prosenttia Michelin-renkaiden kanssa Alankomaiden markkinoilla kilpailevista kuorma-autojen renkaista olisi peräisin yhteisön muista jäsenvaltioista.

102 NBIM, jota Ranskan hallitus tukee, väittää, että yhden jäsenvaltion alueelle rajoittunut toiminta ei voi vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Sen mukaan komission väitteet perustuvat oletukseen siitä, että kauppaan vaikutetaan ja ne perustuvat puhtaasti abstraktiin ja teoreettiseen analyysiin. Komissio ei sen mukaan ole osoittanut, että NBIM:n toiminnalla on vaikutusta kilpailuun tai että se olisi eristänyt Alankomaiden markkinat.

103 Tämän osalta on todettava, että kun määräävän aseman haltija estää kilpailijoiden pääsyn markkinoille, ei sillä, että toiminta koskee ainoastaan yhden jäsenvaltion aluetta, ole merkitystä, jos toiminta on omiaan vaikuttamaan kauppavirtoihin ja kilpailuun yhteismarkkinoilla.

104 Tässä tapauksessa ei ole kiistetty merkittävien kauppavirtojen olemassaoloa, joka on seurausta merkittävien kilpailijoiden sijoittautumisesta muihin jäsenvaltioihin. Alennusjärjestelmän vaikutuksia kilpailijoiden mahdollisuuksiin päästä Alankomaiden markkinoille on jo tutkittu NBIM:n toiminnan väärinkäytön luonnetta tutkittaessa. Lisäksi on muistettava, että 86 artiklassa ei edellytetä, että olisi osoitettava väärinkäytön todellisuudessa vaikuttaneen tuntuvasti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, vaan että näytetään toteen se, että toiminnalla voi olla tällaisia vaikutuksia.

105 Edellä esitetystä seuraa, että väitteet, joiden tarkoituksena on kiistää NBIM:n alennusjärjestelmän vaikuttaneen jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, ovat perusteettomia.

V Sakon määrääminen

106 Kantaja esittää sakon määräämistä vastaan, ettei sitä voida syyttää tahallisuudesta tai tuottamuksellisuudesta riidanalaisen toiminnan osalta, koska sen oli mahdotonta ennakoida komission hallinnollisen käytännön sekä yhteisöjen tuomioistuimen alennuksia koskevan oikeuskäytännön äkillistä muutosta. Se vaatii toissijaisesti yhteisöjen tuomioistuinta alentamaan sakkoa.

107 Tältä osin on korostettava, että NBIM tunsi tosiseikat, joita käytettiin sekä määräävän markkina-aseman toteamisessa että kiistan kohteena olevan alennusjärjestelmän arvioimisessa väärinkäytöksi. Järjestelmä perustettiin tarkoituksellisesti. Se, etteivät komissio tai yhteisöjen tuomioistuin ole ottaneet kantaa alennusjärjestelmään, jonka ominaisuudet olisivat täysin samanlaisia kuin kiistan kohteena olevassa järjestelmässä, ei vapauta NBIM:ää vastuusta. Ottaen huomioon komis-

sion aiemmat päätökset sekä yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön, NBIM:n oli joka tapauksessa osattava olettaa, että järjestelmä kuuluu perustamissopimuksen 86 artiklan soveltamisalaan.

108 Tästä seuraa, että komissio oli oikeassa arvioidessaan voivansa määrätä sakon NBIM:lle asetuksen N:o 17 5 artiklan 2 kohdan nojalla.

109 Komissio voi edellä mainitun säännöksen nojalla määrätä sakon, joka on vähintään 1 000 ja enintään 1 000 000 laskentayksikköä taikka tätä suurempi mutta enintään 10 prosenttia yrityksen edellisen tilikauden liikevaihdosta. Mainitussa säännöksessä säädetään, että sakon suuruutta näissä rajoissa määrättäessä on otettava huomioon kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden lisäksi sen kesto.

110 Rikkomisen keston osalta osapuolet eivät ole kiistäneet sitä, että kiistan kohteena olevaa järjestelmää sovellettiin vuodesta 1975 vuoteen 1980. Sen NBIM:n väitteen osalta, että komissio olisi nopeammalla toiminnallaan pystynyt lyhentämään rikkomisen kestoa, on otettava huomioon ne vaikeudet, joita ilmeni tutkittaessa alennusjärjestelmää, jota ei oltu laadittu kirjallisena ja jonka yksityiskohtaiset säännöt eivät olleet läpinäkyviä. Tämän vuoksi komission oli huomioitava koko ajanjakso määrittäessään rikkomisen kestoa.

111 Rikkomisen vakavuutta arvioitaessa on olosuhteiden mukaan otettava huomioon suuri määrä tekijöitä, joita voivat olla erityisesti yrityksen koko ja taloudellinen valta, joka voi ilmetä yrityksen kokonaisliikevaihdosta, sekä rikkomisen kohteena olleiden tavaroiden osuudesta liikevaihdosta. NBIM:n väitteet, joiden mukaan liikevaihtoa ei voida ottaa huomioon, ovat joka tapauksessa perusteettomia. Lisäksi yhteisöjen tuomioistuimen on, kun se määrittää sakon määrää täyttä toimivaltaansa käyttäen, itse arvioitava olosuhteet yksittäistapauksessa ja rikkomisen luonne.

112 Tässä yhteydessä on todettava, että yhteisöjen tuomioistuin ei ole hyväksynyt komission väitteitä, jotka koskevat vuonna 1977 myönnettyä ylimääräistä alennusta. Toisaalta pääasiallinen väite, jonka komissio on esittänyt alennusjärjestelmää vastaan yleisesti, on hyväksytty. Järjestelmän syrjivää luonnetta ei kuitenkaan ole pystytty näyttämään toteen ja alennuksen vaihtelu tavoitteiden mukaan oli huomattavasti vähäisempää kuin kanteen kohteena olevassa päätöksessä esitettiin. Komissio myönsi lisäksi, että se oli tulkinnut väärin NBIM:n asiakastiedostoja, eikä se pystynyt perustelemaan väitettään, jonka mukaan NBIM:n asettamilla myyntitavoitteilla pyrittiin painostamaan jälleenmyyjiä lisäämään Michelin-renkaiden osuutta niiden kokonaisliikevaihdossa. Vaikka

näissä olosuhteissa sakon suuruus voitaisiin määrätä pienemmäksi kuin komissio teki, ei NBIM:n määräävän aseman väärinkäytön vakavuus vähenisi siitä.

113 Sakon suuruus on siis määrättävä ottaen huomioon että, lukuun ottamatta vuoden 1977 ylimääräistä alennusta, alennusjärjestelmällä oli kielteinen vaikutus vapaaseen kilpailuun yhteismarkkinoilla, joka on yksi perustamissopimuksen perusperiaate, vaikka alennuksen vaihtelu olikin vähäistä eikä syrjivää soveltamista ole näytetty toteen. Tässä tilanteessa on perusteltua vahvistaa sakon määräksi 300 000 ecua, joka on 808 758 Alankomaiden guldenia.

114 Kuten edellä on esitetty, kanteen kohteena olevan päätöksen 1 artiklan a kohta, niiltä osin kuin siinä todetaan NBIM:n soveltaneen erilaisia ehtoja jälleenmyyjien samankaltaisiin suorituksiin, sekä 1 artiklan b kohta, joka koskee vuoden 1977 ylimääräistä alennusta, on kumottava. Päätöksen 2 artiklassa määrätty sakko vahvistetaan suuruudeltaan 300 000 ecuksi, joka on 808 758 Alankomaiden guldenia. Muilta osin kanne on hylättävä.

VI Oikeudenkäyntikulut

115 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Saman artiklan 3 kohdan mukaan, jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisen ja osa toisen asianosaisen hyväksi, yhteisöjen tuomioistuin voi määrätä kulut jaettaviksi asianosaisten kesken tai määrätä, että kukin vastaa omista kuluistaan.

116 Tässä tapauksessa molemmat asianosaiset sekä väliintulija ovat hävinneet osan asioista. Asianosaisten on siis vastattava omista kuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Kumotaan 7.10.1981 tehdyn komission päätöksen (IV/29.491 – Bandengroothandel Frieschebrug BV/NV Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin

– EYVL L 353, s. 33) 1 artiklan a kohta, niiltä osin kuin siinä todetaan NBIM:n soveltaneen erilaisia ehtoja jälleenmyyjien samankaltaisiin suorituksiin, sekä 1 artiklan b kohta.

2) Päätöksen 2 artiklassa kantajalle määrätyn sakon suuruudeksi vahvistetaan 300 000 ecua, joka on 808 758 Alankomaiden guldenia, maksettavaksi Alankomaiden guldeneina.

3) Muilta osin kanne hylätään.

4) Asianosaiset, väliintulija mukaan luettuna, vastaavat omista kuluistaan.

Mertens de Wilmars Koopmans Bahlmann Galmot

Pescatore Mackenzie Stuart O'Keeffe Due Everling

Julistettiin Luxemburgissa 9 päivänä marraskuuta 1983.

H. A. Rühl
määrätty kirjaaja
johtava hallintovirkamies

J. Mertens de Wilmars
presidentti